

TARTALOMJEGYZÉK

1. A tudományos probléma megfogalmazása.....	2
2. Hipotézisek	3
3. A kutatás célkitűzései	4
4. Kutatási módszerek.....	4
5. A várható tudományos eredmények	6
6. Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként.....	6
7. Összegzett következtetések	7
8. Ajánlások	8
9. Új tudományos eredmények	9
10. A kutatás eredményeinek hasznosíthatósága, ajánlások	9
11. Tóth Zsolt témával kapcsolatos publikációs jegyzéke.....	11
12. Tóth Zsolt szakmai tudományos életrajza.....	13

1. A tudományos probléma megfogalmazása

Magyarország történelme során, főként geostratégiai fontosságú földrajzi pozíciójából és politikai kényszerhelyzeteiből adódóan, részese volt Európa nagy háborúinak. Az állam területe számos alkalommal vált hadszínterré, ugyanakkor a magyar katonák már több mint egy évezrede kiveszik a részüket országhatárokon kívüli harcokból is. Ennek következtében, mivel a háborúk legfőbb velejárója a halál, több tízezer katona vesztette életét Magyarország területén és ugyancsak több tízezer magyar katona esett el külföldön.

A harcok során gyakran nem volt idő, vagy alkalom, hogy az elesett katonákat a kegyeleti szabályoknak megfelelően helyezték sírba. A katonák sok esetben bajtársuk halála helyszínén, gyakran a településektől távol gondoskodtak a temetéséről. A fronton a magányos hadisírok pontos helyszínét ismerők közül sokan maguk sem tértek haza, ezért számos hősi halott sírja a feledés homályába veszett. Ennek köszönhetően építkezés, földművelés, egyéb talajmunka során napjainkban is előfordul, hogy ismeretlen katonák emberi maradványai kerülnek a felszínre. Ilyen esetekben a legfőbb problémát az jelenti, ha elmaradnak a szükséges lépések, amelyek hozzájárulhatnak az előkerült katona azonosításához és halála okának megállapításához. A hadisírok feltárásából sok esetben kihagyják azokat a szerkezeteket, amelyek a szükséges szakértelmet biztosíthatnák. Amennyiben az emberi maradványok megtalálójá bejelenti a rendőrség egy hadisír megtalálását, még a helyszínelésre érkező hatósági személyek is akaratlanul, de kárt okozhatnak, ha nem ismerik a szükséges eljárást. Ezáltal a nyomok megsemmisülhetnek, a végső kegyelet leróására pedig nem marad lehetőség.

Szinténgondot jelent, hogy gyakran az azonosított, ismert hősi sír megnyitását és az ott nyugvó exhumálását is szakszerűtlenül hajtják végre. Ez az eset általában temetőrendezésnél, vagy hősi sírokban nyugvók áthelyezésénél jelentkezik. A legtöbb esetben az exhumálás megrendelője –ami általában egy önkormányzat – a helyi temetkezési szolgáltatót bízta meg a kivitelezéssel. A megbízott cég sírásó munkatársai úgy hajtják végre a feladatot, hogy dokumentálás nélkül felszedik a csontokat és a kijelölt helyen újratemetik azokat. Ezáltal szintén számos fontos adat veszhet el.

Ugyancsak problémát jelent, hogy más országokhoz hasonlóan hazánkban is egyre népszerűbbé vált a katonai relikviák, azaz a militária gyűjtése. A szenvedélyes gyűjtők az „értékes kincsek” megszerzése érdekében nem csak a kereskedőket keresik fel, hanem magukat a csatatereteket is, ahol fémkereső eszközök használatával dúlják hadi múltunk terepi

nyomait. Az is előfordulhat, hogy a „militária kincsvadász” még a sírablástól sem riad vissza. Kegyeletsértő tevékenységükkel helyre nem állítható károkat okoznak. Mindezt a jogszabályok áthágásával végzik, hiszen például a fémkereső műszerek használata 2015 óta engedélyhez kötött.

Mindegyik említett esetben közös problémaként jelentkezik, hogy a hadisírokfeltárása szakszerűtlenül, tudományos módszerek mellőzésével történik meg, amely következtében a fontos adatok semmisülhetnek meg. A probléma elsősorban abból adódik, hogy hazánkban a régészeti korhatárt jelentő 1711-es év után keletkezett hadisírokra vonatkozóan a feltárás még nincs törvényileg szabályozva. A régészeti intézményeknek tehát már nem tejed ki a hatáskörük, más szervezetnek pedig még nincs előírva a szakszerű feltárás, illetve kutatás végrehajtása ilyen esetekre. Ebből adódóan – a tudományos módszerekkel megvalósítandó kutatómunkát előíró jogszabály hiányában – az 1711 utáni magyarországi hadisírokat egyfajta „senki földjének” lehet tekinteni.

2. Hipotézisek

- I. Ahadisírok módszeres kutatása és szakszerű feltárása lehetővé teszi hadtörténeti szempontból **fontos információk rögzítését** és az eltemetett személy nemzetiségének, kedvező esetben a személyazonosságának megállapítását. Ezáltal a hadisír **a hadtörténelem egy hadirégészeti forráscsoportja**.
- II. A hadisírok felkutatása és feltárása során **több tudományág** módszereinek együttes alkalmazásabiztosítja a legeredményesebb munkát.
- III. **Külföldi szervezetek már alkalmaznak olyan tudományos módszereket, amelyek** hadisírkutatás során rendszerint **eredményre vezetnek**.
- IV. Az elmúlt években a hazai hadisírkutatások során bebizonyosodott, hogy **alegjobb eredményt** az biztosítja, ha a kutatók a **nemzetközi** gyakorlatban már eredményesnek bizonyult **módszereket a magyarországi körülményeknek megfelelően alkalmazzák**. Ebből következik, hogy **a külföldi módszerek átültethetőek, továbbfejleszthetők és kiegészíthetők** a hazai viszonyoknak megfelelően, és ezáltal **kialakítható a magyar hadisírkutató eljárásrend**.

3. A kutatás célkitűzései

1. A hadisírkutatással kapcsolatos külföldi és hazai tudományos munkák feldolgozása mindezekig még váratott magára. Ezért olyan doktori értekezés összeállítását tűztem ki célul, amelyben bemutatom és értékelem az általam kutatott téma szakirodalmát. A külföldi és hazai szakirodalom alapján a modern hadisírkutatással kapcsolatban ismertetek példákat. A hadisírkutatás szakirodalmának áttekintéseáltal pedig összegyűjtöm és értékelem az eredményesen alkalmazott módszereket.
2. Történeti források alapján bemutatom az intézményesített kegyeletadás és veszteségnyilvántartás magyarországi gyakorlatát 1848 és 1945 közötti időszakában. Feldolgozom és ismertetem az erre vonatkozó levéltári anyagot. Történelmi példák segítségével bemutatom a rendszer működését. Ismertetem és értékelem a hazánkban hadisírkutatás során jelenleg alkalmazott eljárásokat.
3. A magyar és a külföldi hadisírkutatással foglalkozó szervezetek felépítésének, működésének megismerése alapján javaslatot teszek a hazai munkacsoport felállítására, kiegészítésére.
4. Figyelembe véve a levéltári és könyvészeti anyagok feldolgozása során megismert adatokat, a hadisírkutatások közben szerzett tapasztalataimat összegezve, megfogalmazom az erre vonatkozó követendő eljárási protokollt és módszereket.

4. Kutatási módszerek

A disszertáció megírását hosszas adatgyűjtés, rendszerezés előzte meg. A forrásgyűjtés során elsőként a kutatási témával kapcsolatos magyar nyelvű munkákat olvastam el, elemeztem és értékeltem. Ezt követően elsősorban a téma angol nyelvű szakirodalmát gyűjtöttem össze, fordítottam le és elemeztem. Emellett – fordítók segítségével – német, francia, lengyel és orosz nyelvű munkákat is feldolgoztam.

A szakirodalom megismerése során kérdések fogalmazódtak meg bennem, amelyeket kérdéssor formájában szétküldtem külföldi hadisírkutatással foglalkozó szervezeteknek. Az

intézmények közül többen válaszoltak. A beérkezett válaszokat és anyagokat szintén feldolgoztam és felhasználtam a disszertáció megírásához.

2008 és 2012 között a Honvédelmi Minisztérium (HM) hadisírgondozó szervezetének munkatársaként hivatásszerűen foglalkoztam hadisírok feltárásának koordinálásával. A szervezet kutatójaként, illetve szakreferenseként számos alkalommal részt vettem terepkutatáson, hadisírok feltárásán, tömegsírok exhumálásán, antropológiai, illetve muzeológiai vizsgálatokon. Ezen alkalmak során megfigyeléseket végeztem, adatokat rögzítettem és elemeztem. Az adatrögzítést egy általam kialakított metódus alapján végeztem adatlapon, technikai eszközök igénybevételével. Az eljárások néhány esetben személyazonosítást eredményezőmunkához vezettek. A hivatásszerű munkám során, a terepen gyűjtött tapasztalataimat a disszertációban igyekeztem minél alaposabban ismertetni.

2008 és 2010 között a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumban (HM HIM) működő Hadirégészeti, Hadszintérkutató és Hagyományörző Osztálynéhányterepen végrehajtott kutatómunkájában is volt alkalmam bekapcsolódni. A kutatások során a hadirégészeti módszereket a gyakorlatban is megismerhettem.

A kutatómunkák során a HM HIM munkatársaként lehetőségem nyílt szakértői munkacsoport összehívására is. A konzultációk által a legkiválóbb magyar hadtörténészek, harcászati szakértők, fegyver-, egyenruha- és lőszerszakértők véleményét kérhettem ki kérdéseim kapcsán.

A témámhoz szorosan kötődő törvényszéki antropológia eljárásainak megismerése érdekében a magyar nyelvű szakirodalom feldolgozása mellett angol nyelvű munkákat is megvizsgáltam. A munkám során többször volt alkalmam együtt dolgozni, illetve konzultálni a magyar antropológia elismert szaktekintélyeivel, többek között az Igazságügyi Szakértői és Kutatói Intézetek főigazgatójával, továbbá a Magyar Természettudományi Múzeum, a miskolci Herman Ottó Múzeum és az Eötvös Lóránt Tudományegyetem (ELTE) antropológusaival.

Antropológiai ismereteim további bővítése érdekében felsőoktatási képzésen is részt vettem. AZrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola képzési programja keretében volt alkalmam áthallgatni az ELTE Természettudományi Karán működő Embertani Tanszékére. Itt egy szemeszter során, szemináriumokon bővítettem humánbiológiai ismereteimet az emberi csontok azonosítására és vizsgálatára vonatkozóan. Atanegységből sikeres vizsgát tettem.

2012 óta a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság, majd 2013-tól a Nemzeti Örökség Intézete munkatársaként kegyeleti témakörben számos alkalommal volt lehetőségem

konzultációra a téma legkiválóbb szakértőivel, valamint temetkezési szakemberekkel. Orvopszichológus szakértővel közös tanulmányban foglalkoztunk a katonai gyász kérdésével.

A HM 2012 utáni hadisírkutatással kapcsolatos működéséről az interjúkészítés módszerével gyűjtöttem adatokat.

A disszertáció megírása előtt a hadisírkutatással kapcsolatos részeredményeket tudományos folyóiratokban, kiadványokban publikáltam. Az eredményeim a disszertációm fontos részét képezik.

5. A várható tudományos eredmények

A szakirodalmi anyagok és egyéb dokumentumok feldolgozásával összegzem a hadisírkutatás hazai és nemzetközi tapasztalatait. Az anyaggyűjtés során szerzett ismereteket összevetve személyes tapasztalataimmal, megfogalmazom a hazai hadisírkutatás szervezetének célszerű változtatást, valamint javaslatot teszek a kutatómunka során alkalmazandó eljárásokra és követendő protokollra. Összességében a tudományos igényű hazai hadisírkutatás kritériumainak megfogalmazását tekintem a kutatómunkám elsődleges várható eredményének.

6. Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként

Az elvégzett vizsgálatokat a disszertáció 2–5. fejezetében ismertettem.

A 2. fejezetben tettem kísérletet arra, hogy hazánkban először, nemzetközileg pedig a lehető legátfogóbban, a legfrissebb és a magyar munkákkal kiegészítve bemutassam a hadisírkutatással kapcsolatos publikációkat. Az ismertetés alapján megállapíthatóvá vált, hogy a kutatási területnek jelentős szakirodalma van. Ez igazolja, hogy a hadisírkutatás önálló kutatási terület, amelynek sajátos módszerei vannak. A hadisírok módszeres kutatásának és szakszerű feltárásának köszönhetően számos alkalommal sikerült – többek között hadtörténeti szempontból – fontos információkat rögzíteni, az eltemetett személy nemzetiségét, kedvező esetben pedig a személyazonosságát megállapítani. A hadisírok ezáltal a hadtörténelem sajátos forráscsoportjaként szolgálnak. A szakirodalom alapján a fejezet végén meghatároztam a hadisírkutatás fogalmát és céljait, továbbá elhelyeztem a tudományok rendszerében.

A 3. fejezetben tudományáganként ismertettem a hadisírkutatás során eredményre vezető módszereket. Mivel a hadisírok haditevékenység következtében jöttek létre és mivel azokban

emberi maradványok találhatóak, ezért aszaktudományokközül az ember múltbéli háborús tevékenységeit kutató, tárgyi kultúrájának és földi maradványainak feltárásával, illetve vizsgálatával foglalkozó ágait, így a hadtudomány, a történettudomány, a régészet, az igazságügyi tudományok, és a biológia köztük az antropológia módszereinek alkalmazását tartom elsődlegesnekahadisírok kutatása folyamán. A fejezetben bemutatott ismeretanyag egyértelműen alátámasztja azt az állítást, hogy a hadisírok felkutatása és feltárása során több tudományág módszereinek együttes alkalmazása biztosítja a legeredményesebb munkát.

A 4. fejezetben bemutattam a külföldi hadisírkutató szervezeteketaz általuk alkalmazott módszerekkel együtt. A téma szakirodalmát és módszereit tanulmányozva arra a következtetésre jutottam, hogy világszerte a legtöbb országban működnek olyan szervezetek, amelyek a háborús konfliktusok ismeretlen helyen nyugvó katona és civil áldozatainak sírjait kutatják, és ezek használnak már kidolgozott, eredményre vezető, tudományos metodikát.

Az 5. fejezet ahazai hadisírkutatás helyzetét taglalja. Itt ismertettem a hazai hadisírkutatás művelésének feltételeit, hiszen mindazok hatást gyakorolhatnak a hazai eljárásrend kialakítására. Ennek megfelelően mutattam be a történeti előzményeket: az intézményesített magyar katonai kegyeletadás és veszteségnyilvántartás történetét. Ezt követően ismertettem ahadisírkutatás jelenlegi helyzetét, a jogszabályi háttérítés az érintett szervezeteket, a vallási, etikai, kegyeleti szempontokat, amelyeket fontos lenne figyelembe venni. Majd a saját tapasztalataim, szócikkek és egy interjú alapján mutattam be és értékeltem amagyar hadisírgondozó szervezet által végrehajtott kutatásokat. Ismertettem további állami és civil szervezetek által végzett hadisírkutató tevékenységeket, egyéb hivatalosan eljáró hadisírkutató szervezetek munkáit, magánszemélyek és civil szervezetekkutatásait. Mindezekalapján megállapíthatóvá vált, hogy hadisírkutatások során a legjobb eredményt az biztosította, ha a kutatók a nemzetközi gyakorlatban már eredményesnek bizonyult módszereket alkalmazták a magyarországi körülményeknek megfelelően. Mindebből pedig az adódik, hogy a külföldi módszertanok mintájára kialakítható a magyar hadisírkutató eljárásrend.

7. Összegzett következtetések

Dolgozatomban bemutattam, hogy a hadisírok kutatására, feltárására léteznek tudományos módszerek, léteznek szakszerű eljárások, amelyek alkalmazása által a kutató számos új információt kaphat a hadisírral és az ott nyugvóval kapcsolatban. Ennek bizonyítása céljából

ismertettem a vonatkozó külföldi és magyar szakirodalmat. A szakirodalom megismerése során egyértelművé vált, hogy a hadisírkutatás a hadtörténetkutatás részét képező hadirégészet egy irányzata, a hadisírok pedig a hadirégészet sajátos forráscsoportjának tekinthetők. Az is egyértelművé vált, hogy a hadisírkutatás ugyan tudományosan besorolható a hadtörténet-tudomány alá, de a legeredményesebb munkát több tudományág módszereinek együttes alkalmazásával lehet elérni, például az igazságügyi tudományok vagy éppen az antropológia bevonásával. A vonatkozó szakirodalom áttekintése és egy kérdőíves körkérdeés megválaszolása által az is kiderült, hogy számos országban létezik hadisírkutató szervezet, amelynek munkatársai szervezeten végzik az említett tudományos módszerekkel a kutatómunkát. Terepi kutatásaim, teszteléseim és további vizsgálódásaim, megfigyeléseim során pedig bebizonyosodott, hogy a külföldi szervezetek által alkalmazott módszerek, eljárások átültethetők a hazai viszonyoknak megfelelően.

8. Ajánlások

Az értekezés kidolgozása eredményeképpen az alábbi javaslatokat, ajánlásokat tettem meg:

Javaslat kutatócsoport felállítására

Mivel a hadisírkutatás multidiszciplináris tudományos irányzat, ezért a legeredményesebb műveléséhez több tudományág szakértőjének összehangolt munkájára van szükség, azaz szakértői kutatócsoport általi munkára. A disszertációban kifejtettem az elképzeléseket □ a tudományos képzettségek tekintetében □ a kutatócsoport összeállítására, amely során két szervezeti modellt is felvázoltam. Továbbá felsoroltam a kutatómunkához szükséges tárgyi feltételeket.

Javaslat a hadisírkutatás során követendő eljárásra

A dolgozatban bemutatott elméleti ismeretanyag, a hadisírkutatói módszerek és eljárások gyakorlati tesztelésének eredményei, továbbá a kutatómunka során gyűjtött egyéb tapasztalatok alapján megfogalmaztam a magyar hadisírkutatás optimális módszertanát két különböző eljárásrenddel.

Ajánlás jogszabály módosítására

A tudományos probléma megoldását nagyban segítené a törvényi szabályozás is, ami kimondaná, hogy a hadisírok kutatását, feltárását kizárólag tudományos módszerekkel lehet elvégezni. A disszertációban erre tettem pontos javaslatot.

A fenti legfontosabb ajánlások mellett a dolgozatban további javaslatokat tettem:

- információs hálózat kialakítására
- új szoftver kifejlesztésére és alkalmazására
- hadisírleletek muzeális bemutatására

9. Új tudományos eredmények

1. A hazai és nemzetközi szakirodalmat áttekintve feltártam, összegyűjtöttem, rendszereztem és értékeltem azokat a tudományos kutatási módszereket, amelyek a hadisírok hazai kutatása során hatékonyabb és eredményesebb munkát tesznek lehetővé, továbbá mindebből következtetéseket vontam le a hadisírkutatás meghatározásával, céljaival és metodikájával kapcsolatban.
2. Értékeltem a hazai és nemzetközi hadisírkutatással foglalkozó szervezetek felépítését, amit összevettem a hadisírkutatás során szerzett saját tapasztalataimmal és ez alapján javaslatot tettem a magyar hadisírkutató munkacsoport célszerűbb és hatékonyabb szervezetére, amely képes átfogó, szakszerű, a nemzetközi normáknak megfelelő munkára.
3. A hazai hadisírfeltárások gyakorlatát és tapasztalatait áttekintve bizonyítottam, hogy az alkalmazott eljárások eredményessége nagymértékben növelhető más tudományterületek vizsgálati módszereinek beillesztésével. Ez alapján javaslatot tettem a hadisírkutatások során alkalmazható, átfogó megközelítést biztosító munkamódszerekre és eljárási rendre.

10. A kutatás eredményeinek hasznosíthatósága, ajánlások

A disszertációban megfogalmazott kutatási eredmények hasznosak lehetnek egyrészt, mint ismeretterjesztő anyag a tudományos irányzat művelői, illetve az ahhoz valamilyen formában kapcsolódó kutatók számára. Munkájukat segítheti a szakirodalom ismertetése; az alapvető fogalmak és célok meghatározása; a hadisírkutatás módszereinek és a hadisírkutatással foglalkozó külföldi szervezetek eljárásainak bemutatása; a kapcsolódó történeti, jogszabályi, vallási és etikai háttér összefoglalása; továbbá a javaslataim megismerése. Ennek

szellemében, reményeim szerint a kutatási eredményeimet hasznosítani tudja a hadisírkutatással foglalkozó hivatalos magyar szervezet is, hiszen azok elsősorban ennek a szervezetnek a munkáját hivatottak segíteni. Az eredmények nemzetközi publikációi esetlegesen a külföldi szakemberek munkáját is segíthetik.

A hadisírokban nyugvókról, a harcokban elesett katonákról, haláluk körülményeiről több adat válhat megismerhetővé a fentiekben ismertetett módszerekkel, a javasolt eljárásokkal. Megfelelő módszerek alkalmazása mellett a hadisírok hadtörténeti-hadiregészeti forrásként is funkcionálnak, amelyek segíthetnek a hadtörténeti események rekonstrukciójában. Emellett más tudományok irányzatait – mint az igazságügyi antropológia – is fejleszthetik, például egy hősi halottak csontjaiból nyert DNS-adatbázis kialakításával.

Az új kutatási eredmények alkalmazásával az örökségvédelem területe is gazdagodna. Ugyanis a hadiregészeti leletek régészeti jellegű feltárással, muzeológiai vizsgálatokkal, tudományosan dokumentálva kerülnének a jövő generációi számára értékes kulturális örökségként megőrzésre és esetlegesen bemutatásra.

A fentiek alkalmazása mindemellett támogatja a nemzeti emlékezetpolitikát is, hiszen az eredményesebb kutatások több személyazonosításhoz vezethetnek. A HM által szervezett méltóságteljes újratemetések és ünnepélyes megemlékezések által pedig több lehetőség nyílna a magyar katonai hőskultusz, egyben a nemzeti identitás erősítésére.

Emellett az új eredmények a kegyelet, a vallások és az emberi test méltósága szempontjából is fontosak lehetnek. A megfelelő feltárással bizonyossá válhat, hogy a sírban katona nyugszik, sőt az is, hogy melyik haderőben szolgált, hogy mikor halt meg. Az elhunytak megadatik a méltó újratemetés, függetlenül attól, hogy melyik oldalon harcolt, kijár neki kegyelet, illetve a vallásos búcsúztatás. A személyazonosítások által – akár évszázados távlatból – az elesett katona visszakaphatja nevét, szerencsés esetben pedig családja is visszakaphatja hozzátartozóját, illetve megismerheti halála történetét.

Mindezek tükrében, úgy vélem, hogy disszertációm egyrészt – úgy elméleti, mint ahogyan gyakorlati téren is – tudományos szempontból, másrészt pedig kegyeleti szempontból szintén hasznos lehet a társadalom számára és segítheti a HM szakembereinek munkáját.

A kéziratot 2016. augusztus 31-én lezártam.

11. Tóth Zsolt témával kapcsolatos publikációs jegyzéke

1. A bukivnai tömegsír
In: Ravasz István (szerk.)
Hadi múltunk kincsesháza: Avagy: eleink emlékei a HM Hadtörténeti Intézet és Múzeumban. 208 p.
Budapest: HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2009. pp. 184-185.
2. Richard Osgood: The Unknown Warrior
HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK 122:(3) pp. 887-889. (2009)
Folyóiratcikk/Recenzió/kritika/Tudományos
3. Az eljárás ismertetése hadisírok előkerülésekor
RENDESZETI SZEMLE 58:(4) pp. 147-159. (2010)
4. Tóth Zsolt, Horváth Lajos
Végtisztesség: Halálos találattól a végső nyugalomig
REGIMENT: FEGYVEREK ÉS EMBEREK, HADI HISTÓRIÁK 6:(3) pp. 26-31. (2010)
5. Bukivna hősei és a M.kir. 49. honvéd gyalogezred
HONVÉDSÉGI SZEMLE 65:(1) pp. 52-58. (2011)
6. An Age of Insurgencies
In: Thijs Brocades Zaalberg, Jan Hoffenaar, Alan Lemmers (szerk.)
Insurgency and Counterinsurgency: Irregular Warfare from 1800 to the Present: XXXVI International Congress of Military History. 681 p.
Konferencia helye, ideje: Amsterdam, Hollandia, 2010.08.29-2010.09.03. Hága: Netherlands Institute of Military History, 2011. pp. 415-423.
7. David Wharton Lloyd: Battlefield tourism
HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK 124:(1) pp. 278-280. (2011)
Folyóiratcikk/Recenzió/kritika/Tudományos
8. A magyar tábori lelkészek szerepe és kegyeleti tevékenysége 1848/49-ben
HADTUDOMÁNYI SZEMLE 4:(1) pp. 65-70. (2011)
9. A huszártiszt hazatérése: A második vilgháborúban elesett Fáy Jenő hadnagy katonai pályafutásának és hazahozatalának története
KATONAÚJSÁG 2:(4) pp. 2-8. (2011)
10. Az 1921. évi nyugat-magyarországi (burgenlandi) felkelés és európai párhuzamai: Európai helyzetkép a "nagy háború" után
In: Németh István, Fiziker Róbert (szerk.)

Ausztria a 20. században. Az „életképtelen” államtól a „boldogok szigetéig”:
Tanulmányok. Budapest: L'Harmattan, 2011. pp. 416-425.

11. Dr Weinhoffer Judit, Tóth Zsolt
Gyászreakció bajtársak elvesztésekor: Az elhunyt magyar katonák emlékére
HONVÉDSÉGI SZEMLE 140:(1) pp. 37-43. (2012)
12. Az aradi vértanúk sírjainak kutatása és feltárása
HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK 126:(1) pp. 187-203. (2013)
13. Kelet-Közép-Európa hadisírkutatással kapcsolatos kérdései
HADTUDOMÁNY XXIII. évfolyam:(E-szám 2.) pp. 122-133. (2013)
14. Tóth Zsolt (szerk.)
Hőseink nyomában: Tanulmánykötet a hadisírok kutatásáról
Budapest: Zrínyi Kiadó, 2013. 446 p.
(ISBN:978 963 327 595 5)
15. dr Kővári Ivett, Tóth Zsolt, Polgár Balázs
A pettendi tömegsír: Egy magyarországi második világháborús tömegsír feltárása és a leletek vizsgálata
In: Tóth Zsolt (szerk.)
Hőseink nyomában: Tanulmánykötet a hadisírok kutatásáról. 446 p.
Budapest: Zrínyi Kiadó, 2013. pp. 153-184.
16. A hadisírkutatás alapvető módszerei
In: Tóth Zsolt (szerk.)
Hőseink nyomában: Tanulmánykötet a hadisírok kutatásáról. 446 p.
Budapest: Zrínyi Kiadó, 2013. pp. 227-236.
17. A "Nagy Háború" hősi sírjai: Kísérletek a magyar hadisírok rendezésére 1915 és 1943 között
In: Tóth Zsolt (szerk.)
Hőseink nyomában: Tanulmánykötet a hadisírok kutatásáról. 446 p.
Budapest: Zrínyi Kiadó, 2013. pp. 367-382.
(ISBN:978 963 327 595 5)
Könyvrészlet/Szaktanulmány/Tudományos
18. WarGraveExcavations: Survey, Results and Suggestion
ACADEMIC AND APPLIED RESEARCH IN MILITARY SCIENCE 13:(1) pp. 71-87. (2014)
19. A hadisírfeltárás módszerei
HADTÖRTÉNELMI KÖZLEMÉNYEK 127:(2) pp. 521-538. (2014)

12. Tóth Zsolt szakmai tudományos életrajza

Született 1984. március 23-án, Gyöngyösön. Az általános iskolát testnevelés tagozaton, középiskolai tanulmányait humán szakon végezte el, a gyöngyösi Berze Nagy János Gimnáziumban. 2006-ban szerzett egyetemi diplomát az egri Eszterházy Károly Főiskolán, történelem szakos bölcsészként. (Tanulmányai során, 2005-ben egy szemesztert Hollandiában tanult Erasmus ösztöndíjasként.) 2007-ben elnyerte a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által meghirdetett ösztöndíjas állást, amelynek köszönhetően a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság titkárságának lett a munkatársa. 2008-ban a HM Haditörténeti Intézet és Múzeumban kapott kutatói státuszt, az intézet hadisírgondozó szervezetében. Kutatási témaválasztása is ehhez az időhöz köthető. 2009-ben nyert felvételt a ZMNE Hadtudományi Doktori Iskolájába. 2010-ben doktorandusz előadóként képviselte hazánkat nemzetközi hadtörténeti konferencián, a 36. CIHM Kongresszuson Amszterdamban. 2010-től – a hadisírgondozó egység átszervezése folytán – a Honvédelmi Minisztérium szakreferense, majd 2012-től ismét a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság titkárságának munkatársa lett, ezúttal a Miniszterelnökség szervezeti egységében, kormánytisztviselőként. A doktori iskolában 2012-ben szerezte meg az abszolutóriumot. 2013-ban részese volt munkahelye átszervezésének, a Nemzeti Örökség Intézete alapításának, amelytől kezdve az új intézet nemzeti sírkertért felelős szakreferensként dolgozott. Ugyanebben az évben sikeres közigazgatási szakvizsgát tett. 2014-ben Hőseink nyomában címmel jelent meg az általa szerkesztett tanulmánykötet a hadisírok kutatásáról. 2016-ban néhány hónapig a Nemzeti Örökség Intézete Emlékhelyekért Felelős Osztályának volt a vezetője. Jelenleg ismét szakreferensként látja el a nemzeti sírkerttel, továbbá a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottsággal kapcsolatos ügyeket. Kutatási témájában 15 tudományos cikket írt. Házas, két kisgyermek édesapja.

Budapest, 20.....év.....hó.....nap

aláírás